

NATALIE JENNER

JÄÄHYVÄISET ROOMASSA

DOCENDO

JÄÄHYVÄISET ROOMASSA

NATALIE JENNER

JÄÄHYVÄISET ROOMASSA

Suomentanut Jänis Louhivuori

DOCENDO

Ensimmäinen painos

Englanninkielinen alkuteos *Every Time We Say Goodbye*

Copyright © 2024 by Natalie Jenner

By arrangement with the Proprietor. All rights reserved.

First published in the United States by St. Martin's Press, an imprint of
St. Martin's Publishing Group

Suomenkielinen laitos © Jänis Louhivuori ja Docendo 2025

Docendo on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä.

Lönnrotinkatu 18 A, 00120 Helsinki

Graafinen suunnittelu ja taitto: Taittopalvelu Yliveto Oy

Sitaatti s. 278, ”parhailta puuttuu...”, suomentanut Aale Tynni, Toinen

Tuleminen, teoksesta William Butler Yeats, *Runoja*. WSOY, 1966.

ISBN 978-952-850-007-0

Painettu EU:ssa

Tuoteturvallisuuteen liittyvät tiedustelut: tuotevastuu@docendo.fi

*Vanhemmilleni,
jotka opettivat minulle ennen kaikkea hyvyyttä*

— ja —

*täydellisen opettajan ja miehistä ystävällisimmän
Janko Marjanovicin muistolle*

Parhailla ihmisillä on kauneudentajua, riskien ottamisen rohkeutta, kurinalaisuutta totuuden kertomiseen, kykyä uhrautua. Nämä hyveet tekevät heistä ironista kyllä alttiita; usein he haavoittuvat ja joskus tuhoutuvat.

– KIRJAILIJA ERNEST HEMINGWAY

Millainen maailma tämä on, millaisia olentoja me olemme, miten paljon manipulointia tarvitaan estämään ihmistä olemasta oma itsensä?

– OHJAAJA GEORGE STEVENS

Verum esse ipsum factum.

– FILOSOFI GIAMBATTISTA VICO

HENKILÖLUETTELO

ULKOMAALAISET ITALIASSA

Vivien Lowry	Tyytymätön lontoolainen näytelmäkirjailija
Sir Alfred Jonathan Knox	Brittiläinen teollisuusmies & hyväntekijä
Lady Browning	Bestsellerkirjailija, tunnetaan paremmin Daphne du Maurierina
Peggy Guggenheim	Kuuluisa newyorkilainen perijätär & taiteen kerääjä
Levi Bassano	Newyorkilainen käsikirjoittaja & toisen maailmansodan sotilas ja sotavalokuvaaja
Douglas Curtis	Hollywood-ohjaaja & toisen maailman- sodan kenttävalokuvausyksikön komentaja
John Lassiter	Roomassa asuva amerikkalainen
Claudia Jones	Hollywood-tähti
Ada ”Bricktop” Smith	Yökerhonomistaja
Ava Gardner	Hollywood-tähti
Tabitha Knight	Lontoolainen Sunwise Turn -kirjakaupan myyjä
Frances Knight	Hampshireläinen vaimo & äiti
Mimi Harrison	Lontoolainen teatterinäyttelijä & entinen Hollywood-tähti
Milko Skofic	Entinen jugoslavalainen pakolainen & lääkäri

ITALIALAISET

La Scolaretta	Cinecittàn leikkaaja & vastarintataistelija
Margarita Pacelli Lassiter	Sotaorpo
Marco Marchetti	Vatikaanin kardinaali
Anita Pacelli	Italialainen elokuvätähti
Nino Tremonti	Napolilainen prinssi & elokuvantekijä
Sisar Justina	Canossalaissisariin kuuluva nunna
Gabriella Giacometti	<i>Life</i> -aikakauslehden toimittaja
Sophia Loren	Italialainen elokuvätähti
Gina Lollobrigida	Italialainen elokuvätähti

PROLOGI

LA SCOLARETTA

THE GRAND HOTEL FLORA, ROOMA 13. marraskuuta 1943

Käsilaukku on melkein tyhjä. Vain kolikkokukkaro, taskupeili, huulipuna sekä pistooli valepohjan alla.

Tyttö on noussut merivaahdonvihreään raitiovaunuun päästäkseen mahdollisimman lähelle hotellia. Hän on kaksikymmentävuotias ja näyttää yhä nuorelta kuin koulutyttö istuessaan vaunun takapenkillä käsilaukku sievästi sylissään. Hän voisi olla kuka tahansa vallatun Rooman tytöistä, joka on työpäivän jälkeen matkalla kotiin tehtaasta tai kaupasta ja toivoo ehtivänsä tapaamaan poikaystäväänsä ennen kuin ulkonaliikkumiskielto astuu voimaan.

Hän ottaa taskupeilin esiin ja sivelee huuliinsa punaa vakaalla kädellä. Hänestä on tullut erittäin taitava hallitsemaan sormiensa hermoja – ja vielä taitavampi käsittelemään asetta. Hän oppi sen taidon viime kesänä maaseudulla Napolin eteläpuolella ampuessaan puihin rakastajansa tiluksilla. Nino halusi, että hän oppisi suojelemaan itseään, mutta nyt hän pystyy myös osumaan kohteeseen. He ovat aseistettuja ja valmiita tappamaan ja liittyneet vasta perustetun GAP:n eli Gruppi di Azione Patriottican maanalaiseen yksikköön Ninon entisten yliopisto-opettajien kanssa. GAP on sitoutunut

tekemään kaikkensa vapauttaakseen Italian natseista. He kaikki ovat sitä mieltä, että sissisota on heidän ainoa mahdollisuutensa.

Tyttö ja Nino tapasivat ensi kertaa Cinecittàn suurella elokuvastudiolla, joka on nyt saksalaisten ja fasistien kannattajien valtaama. Nino tekee elokuvia, tai teki, kunnes Mussolinin hallitus kielsi hänen elokuvansa. Tyttö puolestaan työskenteli leikkaamossa leikkaajana. Hän ja hänen kaksi isosiskoaan olivat kouluttautuneet ompelijattariksi ja auttoivat uupunutta äitiään valmistamaan vaatteita naapuruston asukkaille heidän pienessä etuhuoneessaan. Yhtenä aamuna tyttäristä vanhin Grimilda, katraan kaunotar, raahasi heidät mukanaan elokuvastudiolle jonottamaan elokuva-avustajien paremmin palkattuihin töihin. Siitä on nyt kaksi vuotta – se tapahtui ennen kuin saksalaiset valtasivat Cinecittàn ja ottivat haltuunsa *teatrin* ja niiden taidokkaat paperimassasta valmistetut lavasteet. Grimilda valittiin odotetusti avustajaksi, kun taas hänen sisarensa pääsivät töihin puvustamoon. Sitten yhtenä päivänä, aivan kuten elokuvissa, he sattuiivat olemaan oikeassa paikassa oikeaan aikaan. Ahdistunut apulaisohjaaja säntäsi ompelimoon, jossa tytöt istuivat hiljaa ompelemassa. Hän tarvitsi lisää naisia leikkaamoihin leikkaamaan filminpätkiä ja liittämään ne yhteen uuteen ennalta määrättyyn järjestykseen aina viimeistä kuvaruutua myöten.

Tyttö tarkistaa kuvansa taskupeilistä ja taputtelee kirsikanpunaista huulipunaansa tietäen näyttävänsä samalta kuin kaikki muutkin nuoret naiset, jotka matkustavat Via Venettoa pitkin siinä toivossa, että heidät nähtäisiin ja huomattaisiin. Jotkut ovat niin epätoivoisia, että toivovat jonkun tekevän heille ehdotuksia. Natseilla ei ole mitään sitä vastaan, he pikemminkin kannustavat siihen. Siihenhän naiset on sodassa tarkoitettu. Saksalaiset ovat jo tehneet sen selväksi oltuaan pari viikkoa Roomassa. Tyttö on kiitolinen, että on toistaiseksi välttynyt sellaisilta huomionosoituksilta. Hän ajattelee Berettan pistoolin kylmää sileää pintaa ja sitä, miten se säästäisi hänet niiltä vastedeskin.

Hän katselee ulos raitiovaunun ikkunasta ja näkee kaiken leikkaajan silmillään: kottaraisparvien mustat pilvet, Pietarinkirkon takana laskevan auringon kultaisen hehkun sitä ansaitsemattoman Rooman yllä. Hänen sydämensä on särkynyt hänen kansansa vuoksi. He ovat antaneet repiä itsensä kahtia, ja heistä on tullut heikkoja ja irrallisia kuin filminpätkät, joista saa tolkkua vasta, kun ne on liitetty takaisin yhteen. Hän tahtoo liittää kansansa takaisin yhteen. Siihen tarvitaan kutsuhuuto, suurellinen ele, juuri sellainen, jossa hänen rakastajansa ja GAP ovat niin taitavia. Sellainen, jota ei pystytä ohittamaan.

Hän tahtoo myös tehdä Ninon ylpeäksi. Ja kun kaikki on ohi, hän tahtoo tehdä lisää elokuvia Ninon kanssa. Lopun on pakko olla lähellä, kun liittoutuneet marssivat jo Italian maaperällä ja Mussolinin hutera valta rajoittuu pohjoiseen. Se on kuitenkin huono vaihtokauppa, sillä nyt saksalaiset vastaavat muusta osasta Italiaa, ja italialaisten on puhallettava yhteen hiileen *heitä* vastaan. Hänen keskimmäinen siskonsa Renata on ryhtynyt hänen laillaan *staffetaksi*, viestinviejäksi partisaanitaistelijoiden ja liittoutuneiden välillä. Viime viikkoina Yhdysvaltojen ja Britannian joukot murtautuivat Volturnon ja Barbaran puolustuslinjojen läpi edetessään pohjoista kohti vapauttamaan Roomaa. Hänen ja hänen siskonsa kaltaiset tytöt ovat aivan yhtä lailla mukana vastarintaliikkeessä kuin miehetkin – tässä maassa, jossa naiset eivät saa äänestää. Kukaan ei osaa epäillä sievää nuorta tyttöstä, joka kätkee salakirjoitusviestejä hameensa saumoihin ja kenkiensä korkoihin. Kukaan ei epäile, että hänenlaisensa tyttö voisi kantaa asetta.

Hänen tämäniltainen kohteensa on SS:n komentaja von Schulz, mies joka vastasi poikakoulun vieressä olevan asuinkerrostalon muuttamisesta vankilaksi. Partisaanit, antifasistit, luotettavat siviilit, joiden joukossa on lääkäreitä, nunnia ja pappeja – kokonainen maanalainen liike yrittää löytää keinoja suojellakseen juutalaisia ja

pakolaisia, joita saksalaiset tahtovat kiduttaa ja raivata pois. Hän puolestaan aikoo raivata pois von Schulzin.

Komentajan on määrä poistua hotellista tasan kello 19.55 ja nousta häntä odottavaan autoon, joka kuljettaa hänet illalliselle Casina Valadieriin, hohdokkaaseen ravintolaan Pincian-kukkulan laella. Von Schulz tunnetaan tinkimättömästä tarkkuudesta, joten ajankohta on täsmällinen. Tuohon aikaan Via Veneto kuhi-see saksalaisia, jotka ovat vallanneet tuon Rooman vilkkaimman kadun. Tyttö tietää sen, koska hän on harjoitellut kaiken läpi viikko sitten. Hänen tehtävänsä on yksinkertainen. Tappaa natsikomentaja Porta Pincianan suojista kymmenen metrin päästä kadun toiselta puolelta. Pujahtaa sitten tuon ikivanhan kaariportin läpi Villa Borghesen puistoon. Lasten elokuvateatteri Topolinon takana olevaan metsikköön on piilotettu häntä varten polkupyörä. Hänen on määrä polkea sinisellä pyörällä pimeässä, kunnes hän näkee Ninon kuorma-autossaan valmiina kuljettamaan hänet Tiberjoen yli ja kukkulan laelle canossalaissisarten luo.

Nunnat eivät tiedä, että hän on tappaja. He tarjoavat mielellään suojan kaikille *staffeteille*, jotka kulkevat kaupungin ja vuorten välillä, ja välittävät heidän salakielellä kirjoitettuja viestejään maanalaiselle kirkolle esittämättä milloinkaan kysymyksiä. Nunnat on puolestaan valittu tähän tehtävään, koska he eivät koskaan lavertele – eivät missään tilanteessa. Luostarista tyttö jatkaa matkaansa maaseudulle kartellen saksalaisten tarkastuspisteitä ja kävelee koko yön, kunnes pääsee turvalliseen taloon. Hän ei voi koskaan palata kotiin. Hän ei voi vaarantaa äitinsä henkeä.

Jossakin vaiheessa hän saa uudet käskyt, uuden ase, uusia viestejä välitettäväkseen. Hänen sydämessään ei ole pelkoa. Hänellä ei ole käyttöä pelolle. Pelko on johdattanut heidät tähän helvettiin, jossa he ovat nyt. Hän tuntee ainoastaan raivoa, ja raivolle on vain yksi käyttötarkoitus, ja se on toiminta. Jokainen teko kannustaa uuteen ja taas uuteen tekoon, kunnes koittaa viimein päivä, jolloin

kaikki toiminta sulautuu virran tavoin yhdeksi jyliseväksi kokonaisuudeksi, jonka voima keikauttaa heidät voiton puolelle. Hänen kansansa täytyy löytää keino siirtyä eteenpäin, tai koko maailma joutuu ikuisesti kadotukseen. He ovat kuolleille sen velkaa.

Raitiovaunu lähestyy Grand Hotel Floraa etelästä. Tyttö näkee avoimesta ikkunasta saksalaiset Via Veneton varrella olevalla terassilla. He lojuvat siellä prässätyissä univormuissaan ja kiillotetuissa sotilassaappaissaan mölyävinä, itsevarmoina ja vastenmielisinä latkimassa olutta ja polttamassa tupakkaa keskellä nälkää näkevää kaupunkia. Heidän joukossaan seisoo jokunen nuori roomalaisnainen olkapäille ulottuvat kutrit laineilla, juuri sellaisina kuin nämä miehet haluavat ne nähdä. On hyödyllistä näyttää miellyttävältä saksalaisten silmissä, muttei liian miellyttävältä. Vain sen verran, että saksalaiset tuudittuvat mukavaan tunteeseen siitä, että heidän varastamansa maailma kulkee sulavasti eteenpäin ja on otettavissa juuri sellaisena kuin he sen tahtovat. Fasistit ovat samanlaisia, vaikka haluavat eri asioita, eivätkä nämä kaksi ryhmittymää voi elää pitkään rinnakkain. Jonkin täytyy särkyä.

Tyttö vilkaisee vaivihkaa rannekelloaan ennen kuin nousee penkiltään. Sitten hän laskeutuu raitiovaunusta ja katoaa siitä purkautuvien matkustajien virtaan. Raitiovaunu on luotettavasti ajoissa tässä kaupungissa ja maassa, jossa vain harvat asiat ovat. Hän ryhtyy laskemaan rytmikkäästi mielessään. Hänen täytyy ennättää kadun toiselle puolelle juuri samalla hetkellä, kun komentaja astuu hotellin kultaisista pyöröovista.

Un-o... du-e...

Hän ei pelkää. Pelolle ei ole sijaa.

Ot-to... no-ve...

Pian hän saa nähdä Ninon. Nino auttaa hänet turvaan. On aina auttanut.

Do-di-ci, tre-di-ci, ja...

...toimintaa.

LUKU YKSI

YKSITOISTA VUOTTA MYÖHEMMIN

SUNWISE TURNIN KIRJAKAUPPA, LONTOO

10. joulukuuta 1954

Vivienin ensi-ilta oli sujunut kuin unelma.

Kaikki mikä olisi voinut mennä vikaan tai oli mennyt vikaan harjoituksissa, oli sujunut hyvin. Yleisö oli nauranut oikeissa kohdissa ja itkenyt lopussa. Lontoon teatterikauden ainoan naisen kirjoittaman näytelmän esittäjät oli aplodeerattu neljästi takaisin, ja kun punainen samettiverho oli laskeutunut viimeisen kerran lattiaan upeasti tömähtäen, yleisö oli hurrannut vielä pitkään sen jälkeen.

Vivien pystyi yhä kuulemaan väkijoukon mylvinnän seistessään Sunwise Turnin toisessa kerroksessa. Hän oli rahoittanut kirjallista toimintaansa tämän Bloomsburyssä sijaitsevan kirjakaupan avulla. Hän oli yksi liikkeen merkittävistä osakkeenomistajista ja sai oikein mukavan pikku osingon joka vuosi. Hän vietti myyntitiskin takana useita iltapäiviä viikossa. Iltapäivien raukea, ”poikkessin tänne ihan sattumalta” -tyylinen energia miellytti häntä enemmän kuin aamun kolistelevat ja hälisevät asiakkaat, jotka saapuivat mitä erikoisimpien pyyntöjen kera. Kirjakaupan nuorin työntekijä Tabitha Knight osasi käsitellä heitä paremmin viattomien kasvojensa ja hillityn käytöksensä ansiosta.

Kello oli jo pitkälle yli keskiyön, ja Vivienin toisen näytelmän *Empyreanin* arvostelut ilmestyisivät pian West Endin lehtikojuihin. Alec McDonough, hänen pitkäaikainen kustannustoimittajansa, oli luikahtanut juhlien jatkoilta hakemaan pinon aamulehtiä. Vivienin ensimmäinen näytelmä ei ollut saanut kaksi vuotta aikaisemmin ansaitsemaansa huomiota yleisöltä eikä kriitikoilta, mutta tämän-iltainen vastaanotto oli ollut kiistämättä myönteinen. Vivien tunsisi sisällään tuota outoa odotuksen ja pelon sekaista väreilyä, joka oli taiteilijan osa. Vuosien työ joutuisi nyt parin pahamaineisen häijyn kriitikon musteentahrimien käsien repimäksi.

Kun Vivien seisoi toisen kerroksen galleriatilan nurkassa siemaimassa hermostuneesti brandyä kristallilasista, sir Alfred Jonathan Knox teki viimeinkin siirtonsa.

”Luuletko, että jatkat edelleen kirjoittamista?”

Vivien kääntyi miehen puoleen hämmästyneenä tämän tuttavallisesta kysymyksestä. Heidät oli esitelty vasta tänä iltana näyttämön takana, kun Vivienin ystävä Peggy Guggenheim oli ylistänyt sir Alfredin filantrooppisia ponnisteluja miehen seisoessa kiusaantuneen oloisena Peggyn vieressä.

”Siis tarkoitan...” Sir Alfred karautti kurkkuaan, ja Vivien pani merkille, että hän oli työntänyt kätensä mustan smokkinsa taskuihin. ”Tarkoitin vain, että jos aiot asettua aloillesi...”

”Voi, minä en asetu aloilleni koskaan.”

”Anteeksi kuinka?”

”Saatan kyllä mennä naimisiin, niinhän useimmat ihmiset kai tapaavat tehdä, mutta en aio asettua aloilleni.”

Mies näytti niin hämmentyneeltä hänen sanoistaan, että hän melkein sääli tätä. ”Ehkäpä *asettua* oli väärä ilmaus...”

Vivien oli kokenut vuosien varrella pettymyksiä romantiikan saralla, mutta oli erityisen masentavaa katsella miestä, joka yritti taltuttaa yhtä vaivaista sanaa, varsinkin kun Vivienin taituruus kukoisti juuri tuolla nimenomaisella alueella. Sir Alfredin arkiset

mutta kyllin miellyttävät kasvonpiirteet vaihtuivat nopeasti hämentyneistä huolestuneiksi, kunnes mies näytti olevan valmis uuteen yritykseen. *Hän aikoo taas puhua niistä lapsista*, Vivien ajatteli ja irvisti mielessään, mutta tuli saman tien katumapäälle. Olihan sir Alfred aivan esimerkillinen kansalainen, joka nautti kansallista tunnustusta sekä menestyksestään teollisuuden saralla kuin filantrooppisista ponnisteluistaankin.

”Lapset tulevat viikonloppuisin Devoniin ratsastamaan, harrastamaan partiota ja opettelemaan muitakin taitoja. Me olemme jo vuosien ajan tehneet parhaamme – edesmennyt vaimoni ja minä – lahjoittaaksemme heille eräänlaisen kodin, paikan, jonne he voivat, hm, asettua.”

Vivien ei voinut olla nauramatta hiljaa itsekseen, kun mies turvautui jälleen tuohon sanaan. Samalla häntä nolotti. Hänen pitäisi harkita kumppanikseen sir Alfredin kaltaista miestä, joka oli niin kovin avokätinen ja miellyttämishaluinen ja harrasti hyväntekeväisyyttä. Miksi miehen hyvyys ärsytti häntä niin kovasti? Hän tuntui näkevän sen jonkinlaisena naamiona, joka poikkesi siitä, mitä mies tahtoi oikeasti. Tokihan sir Alfred varmastikin halusi auttaa pakolaislapsia, mutta hän halusi myös ihmisten pitävän häntä avosydämisenä ihmisenä; miksi hän muuten puhuisi tuohon tapaan? Sir Alfred halusi ennen kaikkea, että ihmiset ajattelisivat häntä. Hän oli todellakin uuden vaimon tarpeessa. Mutta jos Vivien menisi koskaan naimisiin sir Alfredin kaltaisen miehen kanssa, hänen olisi ehdottomasti pakko jatkaa kirjoittamista, kun otettiin huomioon, miten rajoittunutta keskustelu heidän välillään olisi.

Hän kuuli Alecin askelten lähestyvän portaikossa. Mies nousi tasanteelle, ja Vivien näki huoneen toiseltakin puolelta pettymyksen ja hiljaisen pakokauhun hänen kasvoillaan.

”Voi luoja”, Vivien mutisi, kun hänen mentorinsa lady Browning kiirehti ottamaan maan merkittävimpiin kuuluvan sanomalehden ovensuuhun jähmettyneeltä Alecilta.

Kaikki naiset – sillä tavalliseen tapaan kirjakaupan toisessa kerroksessa oli etupäässä naisia – katselivat, kun lady Browning avasi *Daily Mailin* harjaantunein ottein täsmälleen oikean sivun kohdalta ja luki arvostelun samalla, kun hänen huulensa liikkuvat hiljaa.

”Sietämättömiä toloja!” Hän heitti lehden maahan ja osoitti syyttävästi lähintä miessukupuolen edustajaa eli Alecia, joka kohautti avuttomana olkapäitään. Pari muuta läsnä olevaa miestä olivat jo aavistaneet, miten vaarallinen tunnelma huoneeseen oli laskeutumassa, ja olisivat normaalisti suunnitelleet pakoreittinsä, mutta he olivat nyt ansassa myöhäisen ajankohdan ja seuralaisiaan kohtaan tuntemansa ritarillisuuden tähden.

”En pysty lukemaan sitä”, Vivien mutisi, kun Peggy Guggenheim astahti eteenpäin nostaakseen lehden takaisin ylös. Peggy oli kirjakaupan pitkäaikainen suojelija ja kuuluisa taiteen keräilijä ja oli saapunut Venetsiasta iltapäivällä juuri sopivasti Vivienin ensi-iltaan ja joulun sosiaaliin rientoihin. ”Tai olkoon.” Vivien painoi katseensa alas ja antoi pitkien tummien hiustensa valahtaa kasvojensa ympärille verhoiksi. ”Lue se minulle.”

”*Empyreanin* kuvaus joukosta kylän naisia, jotka selviytyvät sodassa omin keinoin ja päätyvät utopistiseen yhteiskuntaan, jota he kieltäytyvät itsepintaisesti enää purkamasta, suorastaan huutaa poliittista agendaansa harpyijan hienotunteisuudella. Neiti Lowryn käsitys onnellisesta lopusta jättää ehkä paljon toivomisen varaa, mutta se on valitettavasti ainoa myönteinen seikka tässä monin paikoin niin karkeassa, yksinkertaistetussa ja väsähtäneessä yritelmässä, joka sai eilen ensi-iltansa Aldwychissä.”

”Sen ei ole tarkoitus olla onnellinen loppu.” Vivien katsoi Peggyä ja pyöritti silmiään ärtyneenä. ”Ja sen on *tarkoitus* olla abstraktinen.”

”Miten niin ’karkea’”, Guggenheim melkein sylkäisi sanan suustaan Calderin suunnitteleminen korvakorujen viuhussa hänen päänsä ympärillä. ”Jos olisit mies, sitä kutsuttaisiin *edistykseksi*.”

”Mitä Spencer mahtaa sanoa?” kysyi lady Browning, joka tunnettiin paremmin kirjailija Daphne du Maurierina, viitaten hänen ja Vivienin yhteiseen agenttiin.

”Muistaakseni hänen sanansa olivat sanatarkasti ’syteen tai saveen.” Vivien lysähti suurelle nojatuolille galleriatilaa lämmittävän takan eteen, ja Peggy Guggenheim istahti samanlaiselle tuolille hänen viereensä. ”Ja kuten hyvin tiedät, hän ei juuri sanojaan kaunistele.”

Tabitha King astui hiljaa huoneeseen kantaen teekannua hopeisella tarjottimella ja vilkaisi heidän alakuloisia kasvojaan. Hän oli tarkkaavainen tyttö, jolla oli silmää taiteelle ja vain vähän kiinnostusta kirjoihin. Hänen adoptioäitinsä oli surrut tyttärensä kiinnostuksen puutetta kaikkeen muuhun paitsi taiteeseen ja ehdottanut hänelle myymäläapulaisen paikkaa Sunwise Turnissä saadakseen hänet ”ulos kuorestaan”. Tabitha puolestaan oli onnellisin, kun sai olla yksinään toisen kerroksen galleriassa ja tapahtumatilassa, jossa oli esillä useita korvaamattoman arvokkaita teoksia Peggy Guggenheimin yksityisestä taidekokoelmasta. Tabitha oli ollut suurimman osan iltaa syventyneenä Guggenheimin uusimpaan kirjakaupalle lainaamaan teokseen, Lucian Freudin maalaukseen *Boy Smoking*. Vivien oli kuullut, kun Tabitha oli huomauttanut, miten vaikuttavan tehokas muotokuva oli, koska siitä puuttui viitekehys, ja Guggenheim oli vastannut, että osa Freudin puhkeamassa olevaa nerokkuutta oli juuri siinä, miten tämä erotti ruumiin sielusta. Vivien oli kuunnellut keskustelua uteliaana, koska hän ei nähnyt maalauksessa mitään muuta kuin irrallisen pään.

”Tule Italiaan”, Guggenheim sanoi nyt Vivienille samalla, kun pyöritti hitaasti ilmassa pitkää savukeholkkiaan. ”Ystäväni Douglas Curtis on matkalla sinne, hän pakenee niitä McCarthyn idioottimaisia kuulusteluja. Hänellä on sopimus kahden elokuvan ohjaamisesta ja viimeistelemätön käsikirjoitus.”

”Ne vain väittäisivät, että yritän paeta.” Vivien viittasi Lontoon teatterikriitikoihin aina tuolla epämääräisellä *ne*-pronominilla.

Hänen mentorinsa du Maurier ja muut kirjailijat olivat varoittaneet häntä noista kritikoista.

”Ei ihminen matkusta Italiaan paetakseen menneisyyttään, vaan *hankkiakseen* sellaisen”, Peggy vastasi ja tehosti sanojaan räävittömällä silmäniskulla. Kaikki mitä Guggenheim teki, oli mittasuhteiltaan äärimmäistä aina karnevaalijuhlista ja valtavan kokoisista abstrakteista korvakoruista elämänmittaiseen vihanpitoon hänen vastustajiaan kohtaan. Ehkä suurellisen elämän salaisuutena oli suurellisesti eläminen, Vivien ajatteli lohduttomana.

”Kirjoitan Douglasille”, Guggenheim jatkoi. ”Kuvittele, että joutuisi tekemään elokuvan ilman, että loppua on näkyvissä. Sama kuin yrittäisi maalata persikkaa päärynäkulhosta.”

Vivien näki syrjäsilmillä, miten Tabitha Knight kuunteli heidän keskusteluaan hiljaa samalla, kun touhusi teetarjottimen parissa.

”Hän tahtoo nähdä minun kokoelmani”, Peggy kuiskasi ja nyökäsi kohti tyttöä. ”Kahdeksantoista vuotta on täydellinen ikä matkustaa Italiaan: on kyllin vanha osataksaan arvostaa maan historiaa, muttei näytä itse vielä ikivanhalta.”

Vivien kuuli haikeuden Peggyn äänessä, kun tämä ajatteli vanhenemista. He kaikki vanhenivat. Vivienkin oli kolmekymmentäviisi vuotta ja ylittänyt jo reilusti vanhanpiian kynnyksen. ”Tabby on jo käynyt siellä”, hän vastasi yhtä hiljaa. ”Sodan aikana.”

Peggy kääntyi Vivienin puoleen hämmentyneen näköisenä korvakorut kilkattaen. ”Eivätkö he löytäneet hänet ja hänen veljensä Kyprokselta?”

Vivien pudisti päätään. ”Se oli pakolaisleiri. He olivat ensin Jugoslaviassa lasten keskitysleirillä ja onnistuivat jotenkin pakenemaan Alppien yli Italiaan, jossa *padre* kätki heidät.”

”Kertoiko hän sen sinulle?”

”Ei, vaan hänen äitinsä Frances. Tabby ei puhu siitä koskaan.” Vivien madalsi jälleen ääntään. ”Fasismista vapautumisen jälkeen lapset olivat pakolaisveneessä matkalla Italiasta Palestiinaan, kun

britit hyökkäsivät Haifan edustalla. Nuoret miehet yrittivät torjua hyökkääjät, ja heidät kaikki kuljetettiin sen takia Kyprokselle. Sit-
ten Punainen Risti toi Tabithan ja hänen veljensä tänne.” Vivien oli
hetken mietteläänä vaiti. ”Kuvittele, että joutuisi elämään omien
hyökkääjiensä maassa. Siinä olisi melkoinen juoni elokuvaan.”

”Siinä näet”, Guggenheim sanoi ja laski kätensä tietäväisesti
Vivienin käsivarrelle. ”Olet jo hyvää vauhtia matkalla sinne.”

Juhlien jälkeen Vivien meni myöhään nukkumaan ja viipyi seu-
raavana aamuna myöhään sängyssä, koska ei halunnut kohdata
armotonta päivänvaloa ja vielä armottomampia arvosteluja. Hän
kesti kritiikkiä huonosti, varsinkin häijyä sellaista. Du Maurier ja
muut neuvoivat aina lähtemään muualle, mutta Vivienistä tuntui
kuin häneltä alkaisivat jo loppua paikat, jonne vetäytyä, vaikka hän
oli vasta näin varhaisessa vaiheessa uraansa.

Puhelin soi, ja Vivien kurottui nostamaan marmoripuhelimen
messinkisen kuulokkeen silmät yhä ummessa. Veivipuhelin oli
joulu lahja Peggyltä, joka kieltäytyi hankkimasta rumia esineitä ja
oli vienyt kauneudenjanonsa niin pitkälle, että oli muuttanut venet-
sialaisen palatsinsa äskettäin osa-aikaiseksi museoksi.

”Vivien?” kuului nuori hengästynyt naisen ääni.

”Mm-hmm.” Vivien haukotteli. ”Niin, kuka siellä?”

”Avery.” Tauko. ”St. Vincent.”

Vivien nousi istumaan ja kohotti vapaan kätensä ohimolleen.
”Avery, oletko se todellakin sinä?”

Seurasi taas hiljaisuus, jonka aikana Vivien kuuli vain, miten
kynnet naputtelivat siellä kaukana hermostuneina paksusti lakatun
antiikkikalusteen pintaa. Vivien muisti nuo kalusteet liiankin hyvin.
Hän oli mennyt kolmetoista vuotta sitten kihloihin Averyn veljen
Davidin kanssa, joka oli St. Vincentin kreivisuvun perillinen, ja
he olivat odottaneet ahdistuneina Davidin sotakomennusta. Vuo-
den 1942 alussa Davidin jalkaväkipataljoona oli lähetetty Afrikan

Jäähvyäiset Roomassa vangitsee häikäisevästi sodanjälkeisen Rooman *la dolce vitan*.

Näytelmäkirjailija Vivien Lowry kaipaa uutta alkua. Hänen viimeisin näytelmänsä Lontoon West Endissä on saanut murska-arvostelut, ja koko ura tuntuu olevan vaakalaudalla. Kun vanha ystävä Peggy Guggenheim houkuttelee hänet Roomaan luomaan uraa käsikirjoittajana, Vivien tarttuu tilaisuuteen.

1950-luvun elokuvamaailma sykkii elämää, intohimoa ja juonittelua. Samalla kun Vivien tempautuu mukaan elokuva-projektiin, hänen huomionsa kiinnittyy myös kahteen hyvin erilaiseen mieheen. Voiko Vivien päästä eteenpäin ennen kuin hänen kadonneen sulhasensa kohtalo on selvinnyt, ja kätkevätkö Rooman kadut hänen varalleen jotain aivan muuta kuin filmitähtiä ja samppanjailtoja?

Jäähvyäiset Roomassa on sydämeenkäyvä tarina menetyksestä, muutoksesta ja naisen rohkeudesta löytää äänensä maailmassa, joka yrittää vaientaa sen. Natalie Jenner herättää eloon kiehtovan näyttelijäkaartin: cameorooleissa esiintyvät valkokankaan legendat, kuten Sophia Loren ja Ava Gardner.

84.2

DOCENDO
www.docendo.fi

MIX
Paperi | Tukee
vastuullista metsänhoitoa
FSC® C021394

ISBN 978-952-850-007-0

9 789528 500070